

Frásøgn frá luttøku føroyinga á Offshore Europe '91:

Risastór oljufeløg vilja royndarbora við Føroyar nú!

Tráa eftir samvinnu við Føroyar

Tvey ovurstór heims umfangandi oljufeløg, tað amerikanska AMOCO og tað bretsfranska TOTAL eru fús og hava hug at fara undir royndarboringar eftir olju á føroyksum øki - beinan vegin. Bæði takast við bæði fyrstu jarðfrøðiligu kanningarnar, royndir, royndarboringar og framleiðslu. Bæði siga seg hava tørv á arbeiðsmegi, arbeiðarum, handverkarum og fólki við serkunnleika á ymiskum økjum innan oljuvinnuna, men eisini og ikki minst á dugnaligum sjófolki. M.a. hetta skrivar Tórður Jóansson, ið var við í føroyska ferðalagnum, sum í farnu viku vitjaði eina altjóða oljuframsýning í Skotlandi.

Seinasta leygardag kom ferðalagið við teimum um 60 føroyingum, ið voru í Aberdeen í sambandi við higartil størsta tiltakið í sambandi við oljuvinnu higartil, heim aftur til Føroya við flogfarinum hjá Atlantic Airways.

Misjavnt man vera, hvat ið føroysku luttakararnir hildu seg hava fingið burturur, men semja tóktist vera um, at hetta var ein frálík ferð og at hópur av nýggjum varð lært, at nogv hugskot vórðu kveikt, at hugflogið varð

økt, og at sjónarringurin varð munandi viðkaður.

Onkur hevði hug at likna náms-, kunningar- og kanningarferðina við hana, sum Pløyen skipaði fyri góða hálvaðru öld frammanundan, tá ið hann saman við nøkrum føroyingum gjørdi tiltiknu ferðina til Hetlands, Orkn-oyggjar og Skotlands. Tann ferðin hevði við sær at ræsur føroyinga rúmkaðust, og at nýggj amboð og nýggir arbeiðshættir vórðu nýtt í Føroyum. Og harvið mentust búskapar-

liga grundarlagið og livskorini her á landi.

Sjálv ferðin

Góðar tvær vikur undan ferðini sendu Faroe Travel og Faroe Offshore International, har Danny Poulsen er stjóri, út fyríbils skrá til tvey fólk, stovnar og virki, ið kundu hava áhuga fyri ferðini. Tá áhugin fyri Føroyum í sambandi við olju- og gassvinnu øktist bráðliga, tá ið bløðini stutt fyri ólav-søku skrivaðu um royndarboringar beint upp at

føroyskum sjóki og høvdu myndir av framkomnum palli á leiðini, har Teistin sigldi ávegis til Scrabsters í Skotlandi í summar.

Avgerð um ferðina varð helst ikki tikin fyrr enn eftir ólav-søku, og upprunaliga varð met, at eini 20 fólk fóru at taka lut. Men talið øktist alsamt; fyrst til 30-40; og endin varð, at um 60 fólk hildu leiðina til Aberdeen við Atlantic Airways-flogfarinum, sum sunnudagin 1. september 1991 á fyrsta

Tórður Jóansson, sum varð við á oljuráðstevnu í Skotlandi í farnu viku, hevur skrivað Sosialinum frásøgn frá ferðini

sinni lendi í Aberdeen. Flogtiðin var eitt sindur minni enn ein tími, og fleiri fólk, ið høvdu onnur ørindi í Bretlandi, vóru við.

Føroyska ferðalagið á Offshore Europe '91 var ymiskliga sett saman. Har varð ein lítill bólkur av «almennum umboðum», t.e. landsstýrismonnum Tummasi Arabo og Svend Aage Ellefsen, skrivara Tórshavnar Býráðs Høgna Mohr og bretska konsilium Johan Mortensen; tvey fólk vóru frá Sjónvarpi Føroya og eitt frá Útvarpinum. Men allra flestu luttakararnir vóru umboð fyri vinnuliv, peningastovnar, skúllaverk, hálv- og heilamennar stovnar, kommunur, fakfeløg og onnur, ið høvdu serligan áhuga fyri framtíðar vinnumøguleikum í Føroyum.

Skráin

Komið varð til Johnston Halls af Residence í Aberdeen, har meginparturin av føroysku luttakarunum gistu á ferðini, fyrrpartin sunnudagin. Har greiddi umboðsmaður Føroya í Bretlandi, Sofus Poulsen, frá støðuni í Aberdeen, áðrenn oljuvinnan í Norðsjónum tók seg upp, og aftaná, t.e. um 1970. Serliga nam hann við tann mikla vøkstur, sum er farin fram á øllum økjum. Síðan varð neyv skrá fyri vitjanir og annað handað luttakarunum og orð skift um okkurt í hesum sambandi.

Sjálv skráin tók við mánadagin 2. september, tá ið skipað varð fyri bussferð norðureftir til Invergordon og Cromarty at hyggja at boripøllum og ymiskum tilfari, gøgnum og amboðum í sambandi við teir. 15 fólk fóru í bátum og stóli út á atlantsboripallin «Benrachie,

og onnur vitjaðu fyrst virkið NIGG, sum framleiðir rørløsingar og partar av pøllum, og síðani varð hugt at stórum palli, sum var til umvælingar í Queen's Dock. Vitjanirnar endaðu við móttøku saman við umboðum fyri myndugleikar, idnað og vinnuliv í Cromarty.

Týsdagin læt so 10. Offshore Europe ráðstevnan og framsýningin upp — hin størsta higartil. Og sama dag vitjaði partur av ferðalagnum livbjargingarstøðina «National Hyperbaric Centre» í Aberdeen. Eisini høvdu nøkur høvi til at vitja nýggjan miðepil fyri rannsóknir og nýskapan innan oljuvinnu, Scottish Enterprise. Hagar vóru um 20 boðin hvønn av teimum trimum døgnum, messan vardi.

Mikudagin var alt ferðalagið og vitjaði framsýningina Offshore Europe í hinum stórfingna Aberdeen Exhibition and Conference Centre; og eini 10 fólk, teirra millum umboð fyri føroysku vaktar- og bjargingartænastuna, bjargingarfeløg o.o., vitjaðu bjargingarstøðina RGIT.

Hósdagin var skráin nakað hin sama sum dagin fyri; bert við tí iskoyti, at ætlandi skuldu fólk fáa høvi til at vitja eina skipasmíðu í Aberdeen. Og hetta var eisini seinasti dagur «Offshore Europe 1991» alment var opin.

Friggjadagin var um helvtin av ferðalagnum á áhugaverdari bussferð suður til Montrose at siggja og hoyra um venjingar- og kanningarstovnar í sambandi við boriarbeiði og stovnar, har skipað verður fyri skeiðum í sløkkiarbeiði, um so illa vil til á boripøllum, at eldsbruni

Nakrir av føroysku luttakarunum

tekur seg upp, til dømis um tyrla kemur illa fyrri, tá ið lendast skal á palli. Síðani varð koyrt norður fram við strondini til Stonehaven at vitja bjarg-ingartænastuna har.

Og leygarmorgunin var so farið heim aftur til Føroya við Atlantic Airways, so ferðalagið varð heima aftur fyrrapartin.

Avbjóðing

Hin meira «almenni» parturin av ferðalagnum, sokallaðu politikararnir, fingur mestu tíðina at ganga við at hava fundir við umboð fyrri oljufeløg og myndugleikar. Beinleiðis tingingar kunnu vit illa tala um; og teir báðir landsstýrismenninir lögdu eisini dent á, at endamálið var at «kunna seg við víðurskipti í sambandi við møguliga føroyska luttøku í oljuvinnuni».

Sum onkur í størri partinum av ferðalagnum spegila tók til, so bar kanska eisini illa til at tingast um nakað, fyrri ikki um at tala at «selja nakað», ið foyringar ikki so frægt sum «skoyttu um», t.e. Føroya land, sjóki ella undirgrund. Og sambært heimastýrisslógini er meira enn ivasamt, um føroyskir politiskir myndugleikar yvirhøvur hava nakra sum helst heimild til beinleiðis tingingar við onnur lond.

Men hvussu er ella ikki, so vóru samrøður og fundir millum litla føroyska bolkin, t.e. landsstýrismenninir, bretska konsulinn, føroyski umboðsmaðurin í Bretlandi og oljuráðgevi landsstýrisins, og vmisk oljufeløg, bretska myndugleikar og onnur. — Vit biða spent eftir úrslitunum!

Serliga tvey ovurstór heimsumfatandi oljufeløg søgdu seg vera fús til og hava hug at fara undir royndarboringar á føroyskum øki. Og hesi vóru hitt ameriska AMOCO, har um 53.000 folk starvast, og hitt bretska-franska TOTAL. Hesi søgust vilja fara undir arbeiðið beinan vegin, um so skuldi verið. Bæði takast við bæði fyrstu jarðfrøðiligu kanningararnar, royndir, royndarboringar og framleiðslu. Og bæði søgdu seg hava tørv á arbeiðsmegi, arbeiðarum, handverkarum og fólki við serkunnleika á ymskum økjum innan oljuvinnuna, men eisini — og ikki minst — á dugnaligum sjófolki.

Annars vóru fundir við Shell, BP og onnur, eins og fundur var við bretska stjórnarumboð, sum segði, at bretska stjórnin og umsitingin av fullum huga vildi stuðla og hjálpa føroyingum, ætlaðu teir sær undir oljuvinnu á einhvønn hátt. — Og hetta

Frá framsýningini

kann hava nógv at týða, hava vit í huga, at Aberdeen verður settur sum miðdepil og høvuðsstaður oljuvinnunnar í Norðsjónum, og at har um leiðir eru bestu og mest framkomnu útbúgvingarmøguleikarnir, og útgerð og annað er væl meira framkomið og roynt enn flestu aðrastaðni í heiminum.

So avbjóðingarnar eru stórar. Føroyingar mugu sum skjótast taka støðu til, nær og hvussu teir ætla sær at taka lut í oljuvinnuni um okkara leiðir.

Skil

Men illa ber til at imynda sær, at somu politikarar og somu vinnulivsfólk, sum seinasta mansaldurin hava seplað øll virði og allar møguleikar burtur, skulu ganga á odda, nú nýggjar leiðir møguliga verða royndar.

Neyðugt verður at finna fram til heilt annað háttalag, skal føroyska tjóðin fáa veruligt gagn av hesi nýggju vinnu. Ti vinnan er vittfevnandi. Hon snýr seg ikki einans um boripallar fyrri fleiri miljardir, tað er ikki neyðugt; tí í fyrsta lagi tráa oljufeløgini eftir viðlíkahaldsarbeiði, tænastrævingum av ymskum slagum og fólki, dugnaligum fólki á ymskum økjum.

Berast má so í bandi, at ikki tað vanliga ódugnaliga kraddara- og spekulantaslagið, sum einans hugsar um egnan vinning, fær fótin fyrri seg, so sum tað tykist hava á øllum øðrum økjum, har peningur — ikki minst almennur — er at tevja. Ti so er lítið vunnið. Og so er frægast als ikki at hugsa um nakra framtíðar oljuvinnu.

Hetta er galdandi bæði fyrri politikarar og vinnu-

livsfólk. Politikarar, sum ikki megna at hugsa um annað enn atkvøður og at sæta sær og sínum, eru ikki bunir at sløða fyrri nakrari nýgerð. Vinnulivsfólk, sum eru ikki før fyrri at virka uttan fyrri teir trongu karmar, sum persónliga vinningsgindin setir, eru ikki før fyrri at lúka tey krøv, ið nútíðar, framkomin vinna setir.

Skal farast undir nýggja, gevandi vinnu, ella partar av henni, krevst skil — Skil, sum higartil tverri hevur verið ringt at háma í politikki og vinnulivi í Føroyum.

Møguleikar

Hetta vóru nøkur sjónarmið, ið komu fram, tá ið fólk í ferðalagnum talaðu saman í Aberdeen og á kanningarferðunum høvdu. — Men eyðvitað varð eisini talað um, hvat itøkliga kundi verða gjørt.

Sum er, verða tvey føroysk útgerðar- og hjálparskip, supply-skip tikin í nýtslu heilt skjótt. Og ungir føroyingar tykjast hava góðan hug at fara undir styttri útbúgvingar í sambandi við oljuvinnuna, t.d. serlig kavarskeið, har ein føroyingur longu hevur lokið eitt skeið.

Men sum skilst, so er alstórir tørvur á servandum og serútbúnum fólki í oljuvinnuni, ikki einans okkara leiðir, men um allan heim. Onkur spurdi, hvørjir vóru betur fyrri at arbeiða á sjóleibunum kring Føroyar enn just føroyingar sjálvir. — Men eisini er stórir tørvur á fólki við hægri útbúgvingum frá lærðum háskúlum, skulu vit gera okkum vónir um nakran stórvegis á-góða av møguligari framtíðar oljuvinnu. — Og á

handverkarum við iskoyttisskeiðum, ið best kunnu takast í Aberdeen ella har um leiðir.

Væl ber til at fara undir framleiðslu av ávisum lutum og partum til boripallar, rorleiðingar og annað í Føroyum, fáast røttu sambondini og avtalurnar í lag. Somuleiðis ber til at byggja upp tænastrævingar til oljuvinnuna á leiðunum sunnan og eystan fyrri Føroyar her á landi; og helst var tað við hesum fyrri eyga, at kommunurnar vóru so væl umboðaðar í ferðalagnum.

Men hetta er eyðvitað alt slikt, sum tey serkønu og politikararnir og vinnulivið (tað verandi og komandi) mugu taka støðu til so við og við. Tó er neyvan rætt at drala, tí alt bendir á, at skjótt má setast á tað, ið gerast skal, innanfyri eitt 2—3 ára skeið.

Skjótli setast á?

Og á hvønn hátt kann so

ein møgulig komandi føroysk luttøka í oljuvinnuni gagna samfelagnum — buskaparliga, politiskt og menningarliga?

Buskaparliga. Í fyrsta lagi eru goðir møguleikar fyrri arbeiðs- og vinningskapandi virkseimi í viðlíkahalds- og umvælingararbeiði. Í øðrum lagi verða møguleikarnir fyrri bæði arbeiðsplássum og peningaligum vinningi mettir stak goðir í sambandi við tænastrævingar av ymskum slag oljuvinnuni viðvíkjandi. Í trýja lagi siga øll oljufeløg, sum hava oljuboripallar og royndarpallar um okkara leiðir seg hava stóran tørv á arbeiðsfólki, serliga á staðugari arbeiðsmegi. Og í fjórða lagi eru so tey

miklu gjøld, ið oljufeløg lata fyrri royndarboriløvi, og tey ovurstóru avgjøld, tey rinda fyrri ta gætt av olju og gassi, tey framleiða.

Og her koma vit so til tað mest ivasama og ørkymlandi: tað politiska. Kunnu vit vænta, at somu fólk, sum nú í 10—15 ár hava sagt seg virka fyrri at fáa føroysku tjóðini ognarrættin til undirgrundirna undir og kring Føroyar, men enn einki úrslit eru komin til, nú knappliga fara at greiða hetta vandamálið? — Og kunnu vit vænta, at verandi «politisku myndugleikarnir» megna ella eru búnir ella hava fortreytir til at «stýra» eini so ógvusligari vinnu, sum oljuvinnan er?

At enda tað menningarliga. Fyritreytin fyrri, at nakað høpi verður í føroyskari luttøku í oljuvinnuni, er gott, regluligt samband við Bretland, Skotland, Bæði sjó- og loftvegis. Hetta hevði eisini verið til ómetligt gagn hjá øðrum partum av samfelagslívnum, sum er um at kóða av hesum ussalliga og snæverskygda føroyska-danska heimføðskapinum. Ungir føroyingar mugu fara aðrastaðni at nema sær hagri utbugvingar, ikki einans í sambandi við oljuvinnuna, heldur á øðrum økjum; og ikki einans til Bretlands, men aðrastaðni eisini.

Einki er at ivast í, at eins og tiltak Ployens fyrst í seinastu öld hevði storbrottingar við sær, soleiðis kunnu eisini tiltøk móti enda okkara aldar í sambandi við oljuvinnuna vera við til at spreingja teir karmar, føroyska tjóðin á okkara døgum tykist mistrivast innanfyri.

Tórður Joansson

